Cumhuriyet
KİTAP
RENKLER... SESLER... HARFLER...
AYTÜL AKAL • ÇİĞDEM GÜNDEŞ • MAVİSEL YENER • MUSTAFA DELİOĞLU

KİTAP GÖLGESİ

Sümer Hayvan Masalları

Günümüzden 4 bin yıl önce çivi yazısıyla kil tabletlere yazılan ilk masalları merak ediyor musunuz? Çocuk edebiyatımızın usta kalemi Yalvaç Ural, hepsini bir araya getirip okura sundu.

MAVİSEL YENER
www.maviselyener.com

Bu kitaptaki fabllar, günün birinde kitaplaştırılacağı düşünülmeksizin tabletlere nakşedilmiş. İnsanlık bilgisini de taşıyan Sümer Hayvan Masalları, yalnızca çocuklar değil edebiyatseverler için de değerli bir kaynak. Masallar, insanın hayal gücünün binlerce yıldır nasıl işlediğini göstermesi açısından da önemli.

On iki yıllık çalışmanın ardından hazırlanan, Yapı Kredi Yayınları'ndan *çıkan "Sümer Hayvan Masalları / Yabanöküzü Boynuzlu Tilki"* kitabında insanlık tarihinin ilk yazılı hayvan masalları yer alıyor. Kitaptaki kırk altı Sümer masalı, dünyada fabl olarak yazılmış ilk kapsamlı örnek.

"Fil ile Küçük Çalıkuşu", "Mızmız Sırtlan", "Eşeğin Alınyazısı", "Kendini Akıllı Sanan Tilki", "Mızmız Sırtlan", "Aslan ve Sivri Zeka Keçi", "Yoksul Eşek", "Kapı Soytarısı Maymun Bey", "Yuvasız Yabanöküzü" ve diğer masallar haklıyı haksızı birbirinden ayıran, bilgelik dersleri veren fabllar.

"Kahramanları genellikle hayvan ve bitkiler olan, içinde hep bir 'ders' bulunan masallara fabl denir" açıklamasıyla başlayan önsöz, türle ilgili pek çok bilgiyi okura sunuyor. Dünya edebiyatının ünlü fabl yazarlarından tutun da masalların yazılı olduğu kil tabletlerin bir bölümünün bizim müzelerimizde bulunduğu bilgisine kadar her şey ayrıntısıyla aktarılıyor. Dr. Edmund Gordon tarafından yapılan çalışmaların öyküsü de çok ilgi çekici. Sümer Hayvan Masalları'nda memeliler, kuşlar ve böceklerden oluşan 64 hayvanın yaşamıyla ilgili 295 atasözünü fabllarının parçalarıyla birleştiren Gordon'un çalışmaları hakkında bilgi almak beni çok heyecanlandırdı doğrusu.

Binlerce yıl önce Kenger yazmanlar tarafından derlenen ve çivi yazısıyla kil tabletlere yazılan bu masallar, insanlık tarihinin ilk yazılı hayvan masalları, Sümer sözlü anlatım döneminin ilk edebi ürünleri.

Sümerler kendilerine "Kenger" diyorlarmış. Orhun Kitabeleri'nde bir Türk boyunun adı olarak geçermiş. Tarama sözlüğünde ise deve dikeni, yabani enginar anlamları varmış. Gılgamış Destanı'nda, ölümsüzlüğü arayan Gılgamış'a sözü edilen dikenli otun bu olduğu bilgisi de aktarılmış kitapta. Hatta Meryem Ana Anadolu'ya geldiğinde hastalığını bu otla tedavi ettiği söyleniyormuş. Yalvaç Ural, Sümerli yazmanlar yani Kenger yazmanlar tarafından yazılan fabllari yeniden derleyip günyüzüne çıkarmaya nasıl karar verdiğini kitabın girişinde anlatıyor.

KİTABIN YAZILIŞ ÖYKÜSÜ

1990'da, Sümerce ve Türkçe üzerine karşılaştırmalı çalışacak akademisyenler için hazırlanmış bilimsel bir kitap ilk kıvılcımı olmuş. Atatürk'ün Sümerlere ilişkin söylediği sözlerle oluşan merakına bir ipucu arayan Ural, Muazzez İlmiye Çığ'ın önemli bir çevirisiyle yine aynı yıl karşılaşmış. İşte bu kitapta bulunan özlü sözler, deyimler, atasözleri ve kırık kil tabletlerden okunmuş eksik hayvan masalları çok ilgisini çekmiş. Çocuk yazınında fabllara özel bir ilgi duyan Yalvaç Ural, Muazzez İlmiye Çığ'ın "Sümer Hayvan Masalları" başlığıyla nesir olarak yayımlanan kitabını görünce daha da yüreklenmiş. Sümer masallarının manzume olarak yazılmasının fabl yazımı açısından daha doğru olacağını düşünmüş ve kendi diliyle yeniden biçimlemiş bu masalları. La Fontaine'in Ezop yazımı gibi Sümer masallarını dünya ve Türk çocuk edebiyatına birer özgün fabl olarak kazandırmış.

Erdoğan Oğultekin'in naif resimleri, dönemi yansıtan çizgileri içerik ile uyum halinde görülüyor. Oğultekin, Sümer figürleri ve hayvan formları üzerinde derinlikli bir araştırma yapıp desenleri çizmiş. Onları kil tabletlerin rengine boyayarak kitabın görsellerini oluşturmuş.

Yalvaç Ural diyor ki: "İnsanlık tarihinin ilk yazılı fabl masallarını ben çok sevdim. Özellikle de Batı dünyasının Yunan kültürüne bağladığı Frigyalı Aesop'a ve fabllarin kaynağına beni götürdüğü için. Sümer masalları, Aesop'tan bin yıl önce yaşamış, tablet dediğimiz toprak kitaplara çivi yazısıyla Sümer yazmanları tarafından aktarılmış, tarihin ilk yazılı hayvan masalları. Sümer halkına ait bu kırk altı masalı çocuk yazınımıza kazandırma fırsatı bulduğum için anlatılmaz bir mutluluk duyuyorum."

Kitaplarının sayısı yüzü aşan, eserleri Almanca, İngilizce, Sırpça, Hırvatça, Lehçe, Arnavutça, Makedonca, Çingenece (Üsküp), Macarca, Rusça, Lehçe, Farsça ve Flemenkçeye dillerine çevrilen yazarın; yurtiçinde ve yurtdışında pek çok ödülü bulunan, çocuk edebiyatımızın usta yazarlarından olan, çocukların "Yalvaç Abi"sinin nice yapıtının okuruyla buluşmaya devam etmesi dileğimle... ■

"Tarihinin ilk yazılı fabllarını ben çok sevdim, özellikle de Batı dünyasının Yunan kültürüne bağladığı Frigyalı Aesop'un kaynağına beni götürdüğü için" diyor Yalvaç Ural.

Sümer Hayvan Masalları-Yabanöküzü Boynuzlu Tilki / Yalvaç Ural / Resimleyen: Erdoğan Oğultekin / YKY / 194 s. / 2016 / 10+

Mavisel Yener, Ata Cad. Defne Sok. No: 1, D: 1, Balçova-İzmir